

Doç. Dr. Coşkun SARAÇ

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İşyeri Dışında Meydana Gelen İş Kazası Nedeniyle Sorumluluk-İşverenin Önlem Alma Yükümlülüğü-Uygun İliyet Bağı

T.C. YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

Esas No : 2010/21-36

Karar No : 2010/67

Tarihi : 03.02.2010

DAVA

Taraflar arasındaki “Maddi ve manevi tazminat” davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; İstanbul 6. İş Mahkemesince davanın kısmen kabulüne dair verilen 16.7.2008 gün ve 2000/1020 E., 2008/569 K. sayılı kararın incelenmesi davacılar vekili, davalılardan Ltd. Şti vekili, dahili davalı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin 3.3.2009 gün ve 2008/20034 E., 2009/3026 sayılı ilamı ile; (...Dava 10.03.2000 tarihinde meydana gelen iş kazası sonucu ölen sigortalının hak

sahiplerinin maddi ve manevi zararlarının giderilmesi istemine ilişkindir.

Mahkemece bir kısım davalılara yönelik davanın kusurlarının bulunmadığından bahisle reddine, davacıların maddi tazminat istemlerinin kısmen kabulü ile hüküm altına alınan maddi ve manevi tazminatların davalılar ... Tic. Ltd. Şti'den tahsiline karar verilmiş ve bu karar süresinde davacılar ile aleyhine hüküm kurulan davalılar ... Kooperatifi ile ... Tic. Ltd. Şti avukatları tarafından temyiz edilmiştir.

İnsan yaşamının kutsallığı çevresinde işveren, işyerinde işçilerin sağlığını ve iş güvenliğini sağlamak için gerekli olanı yapmak ve bu husustaki şartları sağlamak ve araçları noksansız bulundurmakla yükümlü olduğu İş Kanunu'nun 77. maddesinin açık buyruğudur.

Davacılar murisi olan ... davalı ... Tic. Ltd. Şti'ne ait su dağıtım işyerinde dağıtım

elemanı olarak çalıştığı, 10.03.2000 tarihinde saat 13.00'te önceden teslim ettiği su bedelini almak üzere işverence ... isimli alışveriş merkezinde bulunan Derneği'ne gönderildiği, asansör bozuk olduğu için asansör kabini katta bulunmadığı halde asansör kapısının açılması sonucu kabininin katta olup olmadığını kontrol etmeden adımını içeri atarak 4. kattan asansör boşluğuna ve alt katlarda bulunan kabinin üzerine düşerek öldüğü, saat 15.00 sıralarında işverene ölüm haberinin bildirildiği, asansör kapısında uyarıcı levha bulunmadığı dosya içerisindeki bilgi ve belgelerden anlaşılmaktadır.

İşyerinde meydana gelen iş kazaları nedeniyle işverenin hukuki sorumluluğunun niteliği Yargıtay'ın önceki kararlarında da benimsediği görüşe göre, kusura dayanmaktadır. İsviçre ve Türk hukuk sisteminde özel bir düzenleme söz konusu olmadıkça asıl olan kusur sorumluluğudur. İşverenin kusurlu eylemi ile zarar arasında uygulanır illiyet bağı yoksa, işverenin sorumluluğundan söz edilemez.

Kusur sorumluluğunda 3 halde illiyet bağı kesilebilir. Bunlar, mücbir neden, zarar görenin ve 3. kişinin ağır kusurudur. Öğretide illiyet bağını kesen nedenlerin bütün sorumluluk halleri için olduğu vurgulanmaktadır. Kusurlu olmadığı halde işvereni, meydana gelen zarardan sorumlu tutmak adalet ve hakkaniyet duygularını incitir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 18.3.1987 tarih 1986/9-722 Esas, 203 Karar sayılı kararı da aynı doğrultudadır.

İlliyet bağı sorumluluğun temel ögesiştir. Zararla eylem arasında illiyet bağının mevcut olması, zararın eylemin bir neticesi olarak ortaya çıkması, yani eylem olmadan zararın meydana gelmeyeceğinin kesin olarak bilinmesidir. Hiçbir hukuk düzeni mantık yasalarına göre mevcut olmayan illiyeti yaratamaz. Mantık bakımından bu illiyete sonsuz zincir halinde neticeler bağlanabilir. Hukuki netice olarak zararın tazmin sorumluluğunun kabulü için, bir sebebe illi olarak

bağlanan neticeler silsilesinin içinde hangi kesimin gerekli ve yeterli olacağını belirlemek yine hukuk düzeninin görevidir. (Tandoğan, Mesuliyet, s. 74)

Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'nın 58. maddesinde uygun nedensellik bağı "Yaşam deneyimlerine ve olayın akışına göre, bir zarar belli bir fiilin beklenen uygun sonucu ise, zarar ile fiil arasında nedensellik bağı vardır" şeklinde tanımlanmıştır. Sorumluya yüklenen davranış veya olayın zararlı, sonucun zorunlu şartı olması gerekir.

Hükme dayanak alınan 05.12.2005 tarihli bilirkişi raporunda; olay tarihinde bina maliki olarak tapuda kayıtlı bulunan davalı kooperatifin %70, davacılar murisinin su bedelini tahsile gittiği işyeri kiracısının %10, işveren Tic. Ltd. Şti'nin %10, işçinin ise %10 oranında kusurlu olduğu belirtilmiştir. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği işverenin işyerinde işçilerin sağlığını ve iş güvenliğini sağlamak için alınması gereken sağlık ve güvenlik tedbirleri ile işyerinde bulundurması gereken araç ve gereçleri belirlemiştir. Hükme dayanak alınan bilirkişi raporunda; bilirkişiler, İş Kanunu'nun 77. maddesinin öngördüğü koşulları göz önünde tutarak ve özellikle işyerinin niteliğine göre, işyerinde uygulanması gereken İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği'nin ilgili maddelerini incelemek suretiyle, işverenin, işyerinde alması gerekli önlemlerin neler olduğu, hangi önlemleri aldığı, hangi önlemleri almadığı, alınan önlemlere işçinin uyup uymadığı gibi hususlar ayrıntılı bir biçimde incelemek suretiyle kusurun aidiyeti ve oranını hiç bir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek biçimde saptadıkları, işverenin İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'nün 2. ve 4. maddesine aykırı davranması nedeniyle işverene kusur izafe etmiş iseler de Tüzüğü'nün 2. ve 4. maddesindeki düzenlemelerin işverence işyerinde alınacak tedbirler ve bulundurulması gereken araç ve gereçlerle ilgili olduğunun gözetilmediği görülmektedir. Somut

olayda kazanın gündüz saat 13.00-15.00 sıralarında işyeri dışında meydana geldiği, su satışı yapan işverenin su dağıtımını yapan elemanını para tahsiline göndermeden önce gideceği her binanın durumunu, asansörünü kontrol etmesinin beklenemeyeceği, kaldı ki kontrol edilse dahi bu tür tesisatların kontrol anından hemen sonra arızaya geçmesi de büyük bir olasılık dahilinde olduğundan kazanın meydana gelmemesi için işverenin İş Kanunu'nun 77. maddesi ile iş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği hükümleri gereğince alması gerekli bir önlem söz konusu değildir. Diğer bir deyişle işverenin kusursuz olduğu açıktır. Bu duruma göre de, işverene kusur izafe eden raporun İş Kanunu'nun 77. maddesinin öngördüğü koşulları içerdiği giderek hükme dayanak alınacak nitelikte olduğu söylenemez. Olayın üçüncü kişiler ile kazalının müşterek kusurlu eylemleri sonucu meydana geldiğinin ve illiyet bağının kesildiğinin anlaşılmasına göre "işverenin kusursuz sorumluluğunun" da söz konusu olmadığı ortadadır. Hal böyle olunca davalı işveren Tic. Ltd. Şti'ne yönelik davanın reddi gerekirken yazılı şekilde tazminattan sorumlu tutulması usul ve yasaya aykırı olmuştur.

Öte yandan iş mahkemelerinin görevi 5521 sayılı Yasa'nın 1. maddesi ile düzenlenmiştir. Anılan maddede; işçiyle işveren veya işveren vekili arasında iş akdinden veya İş Kanunu'na dayanan her türlü hak iddialarından doğan hukuk uyuşmazlıklarının iş mahkemelerinde çözümleneceği hükmü öngörülmüştür. Madde de belirtildiği üzere, iş mahkemesinin görevli olabilmesi için uyuşmazlığın taraflarının işçi ve işveren veya işveren vekili olması, uyuşmazlığın iş sözleşmesinden veya İş Kanunu'ndan kaynaklanması koşuldur.

Mahkemelerin görevi kamu düzeni ile ilgili olup kıyas veya yorum yolu ile genişletilemez yahut değiştirilemez.

Somut olayda, davacılar ile Tic. Ltd.

Şti. dışındaki davalılar arasındaki davanın yasal dayanağı Borçlar Kanunu'nun 41 ve devamı maddelerinden kaynaklanan tazminat davası olup sigortalı ile bu davalılar arasında hizmet sözleşmesi bulunmamaktadır.

Mahkemece yapılacak iş; davalı Tic. Ltd. Şti'nin kusura ya da kusursuz sorumluluğa dayalı bir sorumluluğunun bulunmadığından anılan davalıya yönelik davanın reddine karar verilmek,Tic. Ltd. Şti dışındaki davalılar bakımından 5521 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin öngördüğü koşulların bulunup bulunmadığı değerlendirilmek ve sonuca göre karar vermekten ibarettir.

Mahkemece bu maddi ve hukuki olgular göz önünde tutulmaksızın ve özellikle, işverene kusur veren, inandırıcı güç ve nitelikte olmayan 77. maddenin öngördüğü koşulları içermeyen kusur raporunun hükme dayanak almak suretiyle, kamu düzenine ilişkin olan görev konusu göz ardı edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O halde davalı işveren Tic. Ltd. Şti'nin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmeyle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN

Davalılardan Ltd. Şti vekili, dahili davalı Kooperatifi vekili.

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava, iş kazasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir.

Davalı işveren Şirketinde su dağıtıcısı olarak çalışan davacıların murisi ...'in 10.3.2000 günüda 4. katta bulunan dava dışı Derneği'ne bir gün önce götürdüğü su bedelini tahsil etmek için gitti-

ği ve dönüşte bozuk olan asansörün katta olmamasına rağmen kapısının açılması sonucu, asansöre binmek istemesi üzerine asansör boşluğuna düşmesi nedeniyle ölümün gerçekleştiği dosya içeriğindeki bilgi ve belgelerden anlaşılmaktadır.

Yerel Mahkeme ile Özel Daire arasında, gerçekleşen bu ölüm olayının 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 11. maddesine göre bir iş kazası olduğu konusunda uyuşmazlık bulunmamaktadır.

Uyuşmazlık, davalılardan işveren olan şirketinin olayda sorumluluğunun bulunup bulunmadığı noktasındadır.

Öncelikle belirtilmelidir ki, bir olayın iş kazası olarak nitelendirilmesi, işverenin her durumda bu kazadan sorumlu tutulmasını gerektirmez. Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamında bir iş kazasından işverenin sorumlu olması için, işverenin iş güvenliği önlemlerini alma ve özen gösterme yükümlülüğüne aykırı davranışı veya ihmal göstermesi sonucu kaza meydana gelmiş olmalıdır. Diğer bir deyişle, Özel Daire bozma ilamında da değinildiği üzere oluşan kazadan sorumlu olabilmesi için işverenin kusurunun kanıtlanmış olması gerekir.

Yerel Mahkemece, kusur oranlarını belirlemek için alınan her iki bilirkişi raporunda da davalı şirketinin, "...1475 sayılı İş Kanunu Madde 73, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü Madde 2, 4'e aykırı hareket ettiği, bu firmanın, kazalının can güvenliği için su getirip götürdüğü, tahsilat için gönderdiği yerlerin durumunu kontrol etmesi, aydınlatması yetersiz olan kısımlara girilip çıkılması durumunda çalışanlarına el feneri gibi, aydınlatma kararı vermeli ve de bunlarla bu gibi yerlere gidilmesini temin etmesi gerektiği.." bildirilerek meydana gelen iş kazasından az da olsa sorumlu olduğu belirlenmiştir.

Bilindiği üzere, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 77. (Mülga 1475 sayılı İş Kanunu'nun 73. maddesinde); "Her işveren, işyerinde işçilerin sağlığını ve iş güvenliğini sağlamak

için gerekli olanı yapmak ve bu husustaki şartları sağlamak ve araçları noksansız bulundurmakla yükümlüdür."

Yine İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'nün 2. maddesi "Her işveren, işyerinde işçilerinin sağlığını ve iş güvenliğini sağlamak için, bu Tüzükte belirtilen şartları yerine yetirmek araçları noksansız bulundurmak gerekli olanı yapmakla yükümlüdür." 4. maddesi ise "...işverenin, işyerinde, teknik ilerlemelerin getirdiği daha uygun sağlık şartlarını sağlaması; ...iş kazalarını önlemek üzere işyerinde alınması ve bulundurulması gerekli tedbir ve araçları ve alınacak diğer iş güvenliği tedbirlerini devamlı surette izlemesi esastır." diyerek işverenin işyerinde, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili her türlü tedbirleri alması ve izlemesi gerektiği bildirilmektedir.

Bu bilgiler ışığında tartışılması gereken husus, somut olayda iş kazasının oluşması için işverenin ne gibi bir tedbir alması gerektiği meselesidir. Kaza geçiren işçi, şirketinde 3 hafta önce işe başlamış olup, işi, sipariş, üzerine çeşitli işyeri, ev gibi yerlere su götürmektir. Elbette işini yaptığı sırada işveren tarafından alınması gerekli tedbir, bulundurulması gereken araç varsa işveren bunları temin etmekle yükümlüdür. Örneğin, işçi eğer su götürmek için araçla gittiği sırada işverenin araçta gereken bakımları yapmaması sonucu bir kaza oluşmuşsa ya da motosiklet gibi bir araçla başlıksız su götürmesine göz yumması, başlık temin etmemesi, ehliyeti olmadığı halde araç kullanımına izin verilmesi gibi durumlarda işverenin sorumluluğu söz konusu olabilecektir.

Eldeki davada ise, dosya içindeki bilgi ve belgelerden; olay tarihinde kayden dahili davalı Kooperatifi'ne ait olan yapının 4. katında bulunan asansörün bozuk olduğu, kata kabinsiz geldiği, merdiven boşluklarının ışıklandırılmadığı, asansör önüne uyarıcı levha konulmadığı belirlenmiş olduğuna göre, bilirkişilerin raporların-

da bildirdiği gibi işverenin işçisine el feneri gibi aydınlatma aracı vermesi İstanbul gibi bir yerde bulunan binada pek de hayatın olağan akışına uygun düşmemektedir. Bilirkişi raporunda belirtildiği gibi işverenin işçinin her gittiği binayı önceden kontrol etmesi de hayatın olağan akışına aykırı olup, kendisinden beklenemez. Aksi halde, asansöre normal şartlarda binilse dahi içerisinde iken de bakımının yapılmaması ya da asansörün teknik arızası nedeniyle ipinin kopması, asansör kurallarına uymayarak ara boşluklarına sıkışması gibi sebeplerle bir kazanın gerçekleşmesinde de davalı işvereni aynı düşünce ile sorumlu tutmak gerekecektir ki, bu sınırsız bir sorumluluk anlamını doğuracaktır. Gerçekleşen kazada işverenin işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili alabileceği bir tedbir bulunmadığı görüşü Kurul görüşmelerinde çoğunluk bulduğundan, işverene kusur yükleyen bilirkişilerin görüşünü esas alan Yerel Mahkemenin bu yöndeki gerekçesine iştirak edilmemiştir.

O halde, Özel Daire bozma ilamında ve yukarıda açıklanan gerekçelerle, davalı işveren şirketine kusur yüklenemeyeceğinden, davalı işverene karşı açılan davanın reddine karar verilmeli, diğerleri hakkında da oluşan bu sonuca göre değerlendirme yapılarak hüküm kurulması gerekmektedir.

Öte yandan, eldeki dava, iş kazası nedeniyle davalı işveren ile birlikte genel hükümlere göre sorumlu buldukları iddia edilen diğer davalılara karşı birlikte açılmış olup, davalılar arasında ihtiyari dava arkadaşlığı bulunmaktadır. İhtiyari dava arkadaşlığı durumunda, davalılardan biri hakkındaki dava genel mahkemenin, diğeri hakkındaki dava özel bir mahkemenin görevine giriyorsa, özel nitelikteki mahkemede davanın görülmesi gereklidir. Somut olayda, davacılar iş kazası geçiren işçinin mirasçıları, davalı Şirketi ise işvereni numunda olup, 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesi uyarınca işveren

ile işçi arasındaki iş aktinden kaynaklanan veya İş Kanunu'na dayalı iddiaların özel yetkili iş mahkemesinde görülerek, davanın sonuçlandırılması gerekli olduğundan, diğer davalılar yönünden de iş mahkemesi olarak davaya bakılmaya devam edilmelidir. Dava birlikte açıldığından dava, açıldığı zamanki duruma göre değerlendirileceğinden, işverenin, kusurlu olmamasının belirlenmesi göreve değil, davanın sonucuna etkilidir. Açıklanan bu gerekçelerle, Özel Dairenin bozma ilamındaki bu görüş isabetli değildir.

Açıklanan bu değişik gerekçeyle ve yasa aykırı bulunan direnme kararının bozulmasına bozma nedenine göre diğer temyiz itirazlarının şimdilik incelenmesine yer olmadığına karar vermek gerekmiştir.

SONUÇ

1- Davalı Ltd. Şti. vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile, direnme kararının değişik gerekçe ile H.U.M.K.'un 429. maddesi gereğince BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının iadesine,

2- Diğer temyiz itirazlarının bozma nedenine göre incelenmesine şimdilik yer olmadığına, 3.2.2010 gününde, ikinci görüşmede oyçokluğu ile karar verildi.

KARŞI OY

Somut olayda Tic. Ltd. Şti.'de üç haftayı aşkın bir süre çalışmaktadır. 9.3.2000 tarihinde su bedelini almak için gittiği binanın 4. katında asansörün kapısının erken açılması sonucunda düşerek ölmüştür. Asansörün bozuk olduğu konusunda bir tartışma bulunmamaktadır.

Hükme esas alınan bilirkişi raporunda diğer sorumlular yanında işverene %10 kusur verilmiştir.

Mahkemece bu kusur oranına değer verilmiştir.

Yüksek Özel Daire işverenin kusursuz olduğunu kabul etmiştir.

Uyuşmazlık işverenin ölüm olayında ku-

suru olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

Cismani zarar ve ölüm olaylarında işverenin hukuki sorumluluğunun niteliği önem taşır. Roma Justinianus Hukukunda başlayıp günümüze uzayan süreçte kusur sorumluluğu genel olarak kınamayı gerektiren bir insan davranışı olarak ele alınmaktadır. Bu sorumluluk türünde kusur tek başına sorumluluk için yeterli değildir. Zira sorumluluğun subjektif koşulunu kusur meydana getiriyor ise de, hukuka aykırılık objektif koşulunu meydana getirmektedir.

Öte yandan tazminat isteminde bulunan failin kusurunu ispatla yükümlüdür. (Bkz. Koçhisarlıoğlu; Cengiz; Objektif Sorumluluğun Genel Teorisi” Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara 1978, sh. 175-28, Koçhisarlıoğlu, Cengiz; Haksız Eylem Konusu (Yayınlanmamış Doçentlik Tezi), C I/II, Ankara 1990; Rado, Türkan; Roma Hukuku Dersleri, Borçlar Hukuku, İstanbul 1992, s.37).

Tehlike sorumluluğu, işletme tesis ve şeylerin kullanılması veya işletilmesiyle doğan zararlardan, işletenlerin kusurları bulunmaz ve her türlü özeni gösterecekleri dahi sorumlu tutulma olayıdır.

Bu tür sorumlulukta sorumluluk koşulları sorumlular aleyhine ağırlaştırılmıştır. Burada bir işletme faaliyet ve nesneye özgü tipik tehlikenin gerçekleşmesi ile sonuç doğar. Tehlike sorumluluğu modern çağın teknoloji devriminin ürünüdür. (Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C: II, Ankara 1989, sh. 230). Yargıtayın kusur sorumluluğundan kusursuz sorumluluğa geçişin hukuki alt yapısı ilk olarak 27.3.1957 gün 1-3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile BK. 55 kapsamında belirlenmiştir. Başka bir anlatımla Yargıtay ekonomik ve kültürel anlamdaki gelişmelere paralel kusur ve akdi sorumlulukları yetersiz görmüş, tehlike sorumluluğunda karar kılmıştır. (Yargıtay HGK, 18.3.1987, E9-722/K 2003).

Yine Yargıtay tehlike sorumluluğunda

mini bir sebep, zarar görenin tam kusurlu olması halinde işvereni sorumluluktan kurtaracağı üçüncü kişinin kusuru zarara neden olacak etkenlerden biri ise illiyet bağının kesilmeyişi nedeniyle işverenin sorumlu tutulacağını kararlarında ifade etmiştir. (Y. 9 HD, 4.11.1985 E. 7797, K. 1089).

Görüleceği üzere Yargıtay kademeli bir süreç içerisinde nedensellik bağını yorumlamıştır. (Tüm sorumluluk tipleri için Bkz. Kılıçoğlu Mustafa; Tazminat Esasları ve Hesap Yöntemleri; Doktora Tezi, Ankara 1997, sh 23-57.)

Tehlike sorumluluğu özel yasalarda düzenlenmekle beraber yetersizliği göz önünde tutulduğunda kazuistik bir düzenleme ihtiyacı bulunmaktadır. Borçlar Kanunu Tasarısı bu konuda atılan bir ilk adımdır.

Üçüncü kişinin ağır kusurunun nedensellik bağını kesme olgusuna gelince; kimse kural olarak kimse üçüncü kişinin kusurlu oluşu nedeniyle sorumluluktan kurtulamaz. Nedensellik bağının kesilebilmesi için üçüncü kişinin kusurunun zararlı sonucun tek nedeni olmalıdır. Büyük tehlike arz eden işletmelerin sorumluluğunda üçüncü kişinin kusuru nedenselliği kesmez. Örneğin uçak işletmelerinde, atom santrallerinde. O halde tehlike sorumluluğunda üçüncü kişinin kusurunda kaçınılmazlık kavramına yer verilmesi adil olacaktır. (Eren, Fikret: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C.1, A.6, İstanbul 1998 sh. 551).

Olay 2000 yılında oluşu nedeniyle o günkü geçerli 1475 sayılı Kanun 73 ve devamı maddelerine bakıldığında geniş bir sorumluluk alanı göze çarpmaktadır. Özellikle tartışmalar sırasında olayın işyeri dışında olduğu 73. maddenin işverenin “işyerinde” söz edildiği dolayısıyla sorumluluk doğmayacağı ifade ediliyor ise de aynı Kanunun 1/1’de “... İşin yapıldığı yere işyeri denir...” söz dizimi göz ardı edilmektedir, işverenin talimatı ile iş yapmaya giden işçinin uğradığı zararda sebep - sonuç ilişkisi gerçekleşmiş sayılır. İşverenin sorumluluğunun işyeri ile sınırlı olması

yasaya aykırı bir yorumdur.

Öncelikle işçiye güvenlik eğitimi verilecektir. Somut olayda böyle bir eğitim verilmediği tartışmasızdır. Bu durum tek başına bir sorumluluk nedenidir. Olumsuz sonucu rastlantısal olarak kabul edilip kadere bağlamak sosyal adalet ve iş hukukunun işçiye koruyucu karakteriyle bağdaşmaz.

Diğer Yüksek Mahkeme kararlarına göz atıldığında konunun sorumluluk hukukuna uygun olarak çözüldüğünü görürüz. Örneğin, bir askerın diğer bir askeri kaza ile öldürmesinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin "Davacının uğradığı zararların hizmet kusuru olmasa dahi kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca davalı idare tarafından, karşılaması gerektiği sonucuna varılmıştır." (AYİM, 2D, 25.2.2004 T, 2001/283 E., 2004/250 K.).

Teröristler tarafından patlatılan bir bombanın verdiği zararı sosyal risk ilkesi gere-

ğince tazminine karar verirken risk teorisini kusursuz sorumluluğun ağırlaştırılmış şekli olarak kabul etmiştir. (Dan. 10. D, 25.1.2001 T, 1998/2268 E. 2001/245 K.).

Görüleceği üzere her iki Yüksek Mahkeme sorumluluğunun yaygınlaştırılması ve kapsamının derinleştirilmesi konusunda bir çabası gözlemlenmektedir. Nedensellik olayın niteliği, toplumsallığı ve yaratılan tehlikenin ağırlığı ölçüsünde ele alınmaktadır.

Öte yandan 1475 sayılı Kanun zamanındaki düzenleme 4857 sayılı Kanun döneminde (m 77 vd) daha da genişletilerek "... işçileri karşı karşıya buldukları mesleki riskler, alınması gerekli tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirerek ve gerekli iş sağlığı ve eğitimini vermek zorundadır" gibi yükümlülükler yüklemiştir. Çağdaş eğilim bu yöndedir.

Yukarıdaki gerekçe ile direnme uygun daireye düşüncesindeyim.

1. İNCELEME:

Maddi ve manevi tazminat davasına konu olayda, davalı işveren Tic. Ltd. Şti.'nde su dağıtım elemanı olarak çalışan işçi, 10.03.2000 tarihinde saat 13.00'te önceden teslim ettiği su bedelini almak üzere işverence gönderildiği davalı.... Sanayi ve Yapı Kooperatifi'ne ait olan binanın 4. katında asansöre binmek isterken, asansörün bozuk olmasından dolayı kabini katta bulunmadığı halde kapısının açılmasıyla, kapısında uyarıcı levha bulunmayan asansör kabininin katta olup olmadığını kontrol etmeden adımını içeri atması sonucunda, asansör boşluğuna ve alt katlarda bulunan kabinin üzerine düşerek vefat etmiştir.Yerel Mahkeme, "Davalı işverenin 1475 sayılı İş Kanunu Madde 73, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü Madde 2, 4'e aykırı hareket ettiği, bu firmanın, kazalının can güvenliği için su getirip götürdüğü, tahsilat için gönderdiği yerlerin durumunu kontrol etmesi, aydınlatması yetersiz olan kısımlara girilip çıkılması durumunda çalışan-

larına el feneri gibi, aydınlatma aracı vermesi ve de bunlarla bu gibi yerlere gidilmesini temin etmesi gerektiği.." yönünde işvereni kusurlu bulan bilirkişi raporları çerçevesinde, işverenin meydana gelen iş kazasından ötürü az da olsa sorumlu olduğuna karar vermiştir.

Temyiz üzerine Yargıtay 21. Hukuk Dairesi 3.3.2009 tarih, 2008/20034 E., 2009/3026 K. sayılı ilamıyla "İşyerinde meydana gelen iş kazaları nedeniyle işverenin hukuki sorumluluğunun niteliğinin kusura dayandığı; kusurlu eylem ile zarar arasında uygun bir illiyet bağı yoksa, işverenin sorumlu tutulamayacağı; kusur sorumluluğunda mücbir neden, zarar görenin ve üçüncü kişinin ağır kusurunun illiyet bağını keseceği; olay tarihinde bina maliki olarak tapuda kayıtlı bulunan davalı kooperatifin %70, davacılar murisinin su bedelini tahsile gittiği işyeri kiracısının %10, işveren Tic. Ltd. Şti'nin %10, işçinin ise %10 oranında kusurlu olduğu bilirkişilerce tespit edilmişse de, bilirkişi raporunda İş Kanunu'nun 77. maddesi kapsamında ve

özellikle işyerinde uygulanması gereken İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri incelenerek, işverenin, işyerinde alması gerekli önlemlerin neler olduğu, hangi önlemleri aldığı, hangi önlemleri almadığı, alınan önlemlere işçinin uyup uymadığı gibi hususlar ayrıntılı bir biçimde incelemek suretiyle kusurun aidiyeti ve oranı hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek biçimde saptanmadığı; işverene kusur izafe edilmişse de İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'nün 2. ve 4. maddesindeki düzenlemelerin işverence işyerinde alınacak tedbirler ve bulundurulması gereken araç ve gereçlerle ilgili olduğunun gözetilmediği; kazanın işyeri dışında gerçekleştiği, su satışı yapan işverenin su dağıtımını yapan elemanını para tahsiline göndermeden önce gideceği her binanın durumunu, asansörünü kontrol etmesinin beklenemeyeceği, kaldı ki kontrol edilse dahi bu tür tesisatların kontrol anından hemen sonra arızaya geçmesi de büyük bir olasılık dahilinde olduğundan kazanın meydana gelmemesi için işverenin İş Kanunu'nun 77. maddesi ile İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği hükümleri gereğince alması gerekli bir önlemin bulunmadığı; dolayısıyla işverenin kusursuz olduğu; kaza üçüncü kişiler ile kazazedenin müşterek kusurlu eylemleri sonucu meydana geldiğinden ve illiyet bağı kesildiğinden, işverenin kusursuz sorumluluğunun da olmadığı..." gerekçesiyle bozularak geri çevrilmiş ve yeniden yapılan yargılama sonunda yerel mahkeme kararında direnmiştir.

Direnme kararını tetkik eden Hukuk Genel Kurulu 03.02.2010 tarih, 2010/21-36 Esas, 2010/67 sayılı kararında "Dava konusu olayın 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 11. maddesine göre bir iş kazası olduğu yönünde uyuşmazlık olmadığı; uyuşmazlığın, davalı işveren şirketinin olayda sorumluluğunun bulunup bulunmadığı noktasında toplandığı; iş kazasından işverenin sorumlu tutulması için, işverenin iş güvenliği önlemlerini alma ve özen gösterme yükümlülüğüne aykırı davranışı veya ihmal göstermesi sonucu kazanın meydana gelmiş olması gerektiği; somut olayda iş kazasının oluşmaması için

işverenin İş Kanunu m. 77 ve İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'nün 2. maddesi çerçevesinde ne gibi tedbirler almakla yükümlü olduğunun belirlenmesi gerektiği; şirketine 3 hafta önce işe başlayan kazazedenin işinin, sipariş üzerine çeşitli işyeri, ev gibi yerlere su götürmek olduğu; işini yaptığı sırada işveren tarafından alınması gerekli tedbir, bulundurulması gereken araç varsa işverenin bunları sağlamakla yükümlü olduğu; davada ise olay tarihinde kayden dahili davalı Sanayi Yapı Kooperatifi'ne ait olan binanın 4. katındaki asansörün bozuk olduğu, kata kabinsiz geldiği, merdiven boşluklarının ışılandırılmadığı, asansör önüne uyarıcı levha konulmadığı belirlenmiş olduğuna göre, işverenin işçisine el feneri gibi aydınlatma aracı vermesi İstanbul gibi bir yerde bulunan binada pek de hayatın olağan akışına uygun düşmediği; işverenin işçinin her gittiği binayı önceden kontrol etmesi hayatın olağan akışına aykırı olup, kendisinden beklenemeyeceği; aksi halde, asansöre normal şartlarda binilse dahi içerisinde iken de bakımının yapılmaması ya da asansörün teknik arızası nedeniyle ipinin kopması, asansör kurallarına uymayarak ara boşluklarına sıkışması gibi sebeplerle bir kazanın gerçekleşmesinde de davalı işverenin aynı düşünce ile sorumlu tutulması gerekeceği ki, bunun sınırsız bir sorumluluk anlamını doğuracağı; gerçekleşen kazada işverenin işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili alabileceği bir tedbirin bulunmadığı" gerekçesiyle direnme kararını bozmuştur.

Genel Kurul kararındaki karşı oy yazısında; "Tazminat hukukunda sorumluluğun subjektif koşulunu kusurun objektif koşulunu ise hukuka aykırılığın meydana getirdiği; ancak modern çağın teknoloji devrimi paralelinde işletme tesis ve şeylerin kullanılması veya işletilmesiyle doğan zararlardan, işletenlerin kusurları olmasa ve her türlü özeni gösterseleler dahi sorumlu tutulmalarını doğuran tehlike sorumluluğu ilkesinin, kusur ve akdi sorumlulukları yetersiz gören Yargıtay kararlarında da uygulanmaya başladığı; Yargıtay kararlarında tehlike sorumluluğunda mücbir sebep, zarar görenin tam kusurlu olması

halinde işverenin sorumluluktan kurtulacağını; üçüncü kişinin kusuru zarara neden olacak etkenlerden biri ise illiyet bağının kesilmeyişi nedeniyle işverenin sorumlu tutulacağını kabul edildiği; nedensellik bağının kesilebilmesi için üçüncü kişinin kusurunun zararlı sonucun tek nedeni olması gerektiği; büyük tehlike arz eden atom santralleri gibi işletmelerin sorumluluğunda, üçüncü kişinin kusurunun nedenselliği kesmeyeceği; kazanın işyeri dışında olduğu, ancak 73. maddede işverenin “işyerinde” denilmesine rağmen, Kanununun 1/1. maddesinde de “... İşin yapıldığı yere işyeri denir...” sözcüklerinin geçmesi nedeniyle işverenin talimatı ile iş yapmaya giden işçinin uğradığı zararda sebep-sonuç ilişkisi gerçekleşmiş sayılacağından, işverenin sorumluluğunun işyeri ile sınırlı olmasının yasaya aykırı bir yorum olacağı; ayrıca olayda işverence işçiye güvenlik eğitimi verilmediği tartışmasız olduğundan; bu durumun tek başına bir sorumluluk nedeni sayılacağı” düşüncelerine yer verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME:

Davalı işveren su dağıtım şirketinde ev ve işyerlerine su dağıtmakla görevli müteveffa işçinin tahsilat için gittiği dahili davalı Yapı Kooperatifine ait binada arıza nedeniyle kata gelmeyen asansörün boşluğuna düşmesiyle sonuçlanan kazanın, o tarihte yürürlükte olan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 11/A maddesi uyarınca Sosyal Sigortalar Kurumu'na edim yükümlülüğü getirir nitelikte bir iş kazası olduğu tartışmasızdır. Kararda üzerinde durulması gereken asıl yön, bu iş kazasının oluşumunda davalı işverenin iş sağlığı ve iş güvenliği önlemlerine aykırılık nedeniyle hukuken sorumlu olup olmadığıdır.

Sigortalının iş kazası veya meslek hastalığı yardımlarından yararlanması sonucunu doğuran zarar verici her olay, işverenin de söz konusu hukuki olaydan (kazadan) sorumlu tutulması sonucuna yol açmaz. 506 sayılı Yasa m. 11'e göre bir iş kazası veya meslek hastalığı olarak kabul edilen durumun, işve-

Sigortalının iş kazası veya meslek hastalığı yardımlarından yararlanması sonucunu doğuran zarar verici her olay, işverenin de söz konusu hukuki olaydan (kazadan) sorumlu tutulması sonucuna yol açmaz.

renin de sorumluluğuna neden olması için; işverenin iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alma yükümlülüğüne (gözetim borcuna) aykırı davranışta bulunması; gözetim borcuna aykırılık ile meydana gelen kaza arasında (ve ayrıca, kaza ile zarar arasında) bir uygun illiyet ilişkisinin bulunması gerekmektedir¹. Gözetim borcu, unsurlarını genel bir çerçevede toplayan bir tanıma göre; “İşverenin hizmet sözleşmesi çerçevesinde çalıştırdığı işçisini korumak, onun çıkarları doğrultusunda gördüğü iş dolayısıyla uğrayabileceği zararlara karşı gerekli önlemleri almak, işçinin çıkarlarının zedelenmesine yol açabilecek zarar verici davranışlardan kaçınmak gibi yükümlülüklerden oluşur”². Hukukumuzda gözetim borcu, genellikle iş sağlığı ve güvenliğine yönelik önlemler içerir bir yükümlülük olarak kabul edilmektedir³. Gözetim borcunun yasal dayanağını özel hukukta Borçlar Kanunu m. 332'deki “İş sahibi, akdın hususi halleri ve işin mahiyeti noktasından hakkaniyet dairesinde kendisinden istenebileceği derecede, çalışmak dolayısıyla maruz kaldığı tehlikelere karşı icap eden tedbirleri ittihaza ve münasip ve sıhhi çalışma mahalleri ile işçi birlikte ikamet etmekte ise, sıhhi yatacak bir yer tedarikine mecburdur.” hükmü; kamu hukukunda ise dava tarihinde yürürlükte olan 1475 sayılı İş K. m. 73-82 arasındaki hükümler oluşturmaktadır. İş K. m. 73'e göre; “Her işveren, işyerinde işçilerin sağlığını ve iş güvenliğini sağlamak için gerekli olanı yapmak ve bu husustaki şartları sağlamak ve araçları noksansız bulundurmakla yükümlüdür. İşçiler de, bu yoldaki usullere ve şartlara uyum zorundadırlar”. BK. 332 ile İş K. 73-82.

maddeler arasındaki temel farklılık, BK. m. 332'nin işçi ile işverenin; İş K. m. 73-82'nin ise, ayrıca işveren ile devlet arasındaki yükümlülükleri düzenlemesi ve birincisine aykırılık halinde özel hukuk müeyyidelerinin; ikincisine aykırılık halinde de, kamu hukuku müeyyidelerinin uygulanacak olmasıdır⁴. Ayrıca, 332. maddeye göre yükümlülüğün kapsamı belirlenirken işverenin sadece hakaniyet uyarınca alması gereken bir önlemin olup olmadığı dikkate alınırken, İş K. m. 73, işvereni işyerinin objektif açıdan iş sağlığı ve güvenliği bakımından gerektirdiği her türlü önlemi almak, bu önlemleri denetlemek ve gereken araçları noksatsız bulundurmaya yükümlü kılmıştır⁵. Bu gözetim ve denetim önlemlerinin yanı sıra, işveren işçilerini eğitmekle de yükümlüdür⁶.

Ancak buraya kadar değinilen gözetim borcunun yer itibarıyla sınırını olay tarihinde yürürlükte olan 1475 sayılı Yasa m. 1'de düzenlenen "işyeri" çizmektedir; zira İş Kanunu m. 73'de işverenin "işyerinde" işçilerin sağlığını ve güvenliğini sağlayacak tedbirleri alma zorunluluğundan söz edilmektedir. 1475 sayılı Yasa dönemindeki Yargıtay kararlarında da işyeri sınırları dışında işverenin iş sağlığı ve güvenliği önlemleri almasının istenemeyeceği hususuna vurgu yapılmıştır⁷. Buna karşın 4857 sayılı İş Kanunu döneminde verdiği 2006 tarihli bir kararda Yargıtay, işverenin işyeri sınırları dışında da iş sağlığı ve iş güvenliği önlemlerini almakla yükümlü olduğu sonucuna varmıştır⁸. Fakat yükümlülük getiren bu 2006 tarihli karara konu olayda, gazete muhabiri olarak çalışmakta olan davacı işçi tarafından hazırlanan ancak işveren gazete yönetimi tarafından haber başlığı belirlenerek gazetede basılan haber ve haber başlığı nedeniyle olay günü 19:00 sularında işten ayrıldıktan sonra saat 22:00 sularında evinin önünde dava dışı üçüncü kişiler tarafından silahla vurularak sol dizinden yaralanması söz konusudur. Yargıtay olayda gazetede yayımlanan haber ve yorumlar nedeniyle davacı işçinin tehdit edildiğine dair başvurularının ve gelen telefonların işverence önemsenmediği, işverenin önceden öngörebileceği bir olay için gerek-

li önlemleri almadığından kusurlu olduğuna karar vermiştir. Dolayısıyla 2006 tarihli kararda işçinin gördüğü iş ve öngörülebilir yakın tehlike nedeniyle kişiselleştirilmiş (olaya münhasır) istisnai bir karar verildiği, daha doğrusu Yüksek Mahkeme'nin işvereni işyeri dışında iş sağlığı ve güvenliği önlemleri almakla yükümlü kılmama uygulamasından aslında ayrılmadığı sonucuna varmak mümkün görünmektedir. İşyeri dışında önlem alma yükümlülüğünün öngörülmemesi aslında işverenin işyeri dışında işçisinin çalıştığı alanda bir kontrol yetkisine sahip olmamasıdır⁹. Bu kontrol yetkisi de, işyeri olarak sayılacak fiziksel alanı, işverenin işçiler veya 3. şahıslar tarafından kullanılmasına izin verme yetkisi olup olmamasına göre belirginleşecektir. 1475 sayılı Yasa m. 1/1'de işin yapıldığı yere işyeri denilmekteyse de, gözetim borcu bakımından bu yer doğal olarak işin görüldüğü her yer değil, işverenin kontrolündeki yerlerdir. Ancak mesaisi tamamen veya büyük ölçüde işyeri dışı farklı farklı mekanlarda geçen satıcı, harita uzmanı, anketör gibi işverenin kontrolü dışındaki yerlerde çalışan işçiler yönünden işverenin işyeri dışındaki kontrol yetkisizliği, onun gözetim borcunu tamamen ortadan kaldırmayacak, işverenin işçisine gerekli eğitimi sağlama yükümlülüğü bir ölçüde bu eksikliği kapatacaktır.

İncelemeye konu kararda, müteveffa işçi su dağıtım elemanı olarak görev yapmaktayken, işverenin işyeri dışındaki bir mahalde iş kazasına uğradığı için, davalı işveren şirketin almakla yükümlü olduğu iş sağlığı ve güvenliği önlemleri bulunmadığından, işverenin sorumlu olmadığı yönündeki kararında Hukuk Genel Kurulu değinilen önceki benzer kararlarındaki görüşünü sürdürmekte ve bu yönden karardaki gerekçelere katılmak mümkün ise de, karşı oy yazısında da belirtildiği gibi, Genel Kurulun davalı işverence iş sağlığı ve iş güvenliğine yönelik herhangi bir eğitim verilmediği sabit olan işçisinin uğradığı iş kazası nedeniyle gözetim borcuna (iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alma yükümlülüğüne) aykırı davranan davalı işverenin salt bu kusurlu davranışı yüzünden hukuken

sorumlu olduğu sonucuna varmamış olması kanımızca da isabetli değildir.

Olayda işçiye iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin verilmiş olduğunu bir an için varsayacak olduğumuz takdirde, bu kez kararda ve karşı oy yazısında işverenin iş sağlığı ve iş güvenliği önlemlerine aykırı kusurlu davranışı olmasa dahi kusursuz sorumluluk prensiplerine göre sorumlu olup olmayacağı konusundaki görüş ayrılığına da değinmek gerekecektir.

Doktrinde ve Yargıtay kararlarında işverenin gözetim borcuna aykırılığı temelde iki esasa dayandırılmaktadır: Kusurlu sorumluluk ve kusursuz sorumluluk. Kusur sorumluluğunu kabul eden yazarlara göre İş Kanunu'nda işverenin hukuki sorumluluğuna ilişkin özel bir düzenleme olmadığından, işverenin bu konuda genel hükümlere ve özellikle Borçlar Kanunu'nun 96 ve 332/1. maddelerine göre sorumlu tutulması gerekir. Borçlar Kanunu'nda işverenin genel anlamda kusursuz sorumluluğu yer almadığı içindir ki, işverenin Borçlar Kanunumuzda da esas olan, kusura dayalı sorumluluk sistemine tabi olduğunu kabul etmek zorunludur¹⁰. Yargıtay da, 1967 yılına kadar, iş kazalarından dolayı işveren sorumluluğunu "kusurlu sorumluluk" olarak nitelendirmiştir¹¹. İşverenin iş kazası ve meslek hastalığından doğan sorumluluğunu kusursuz sorumluluk olarak nitelendiren görüş ise, sorumluluğun dayanağını BK. m. 332'de değil; İş K. m. 73 hükmünde görmekte ve 73. maddenin işverenin kusursuz sorumluluğunu düzenlediğini öne sürmektedir. Buna göre; işveren, işyerinde gereken sağlık ve güvenlik önlemlerini almamışsa; ister kusurlu olsun, isterse de kusursuz olsun, tazmin borcu doğacaktır¹². Özellikle failin bir taşınmazın maliki olması; bir motorlu taşıt aracını veya nükleer enerji santralini işletmesi gibi olay ve durumlardan kaynaklanan sebeplerden ötürü bir zararın doğmuş olması ve bu zarar ile olay veya durum arasında bir uygun illiyet ilişkisinin bulunması; sorumluluğun tesisi için yeterli görülmektedir¹³. 1967 yılında, Y. 9. HD., 13.3.1967, 2341/1970 sayılı kararıyla¹⁴, işverenin kusursuz sorumluluğunu

kabul etmiş ve söz konusu görüşe dayalı içtihatlar, daha sonrasında yaygın hale gelmiştir. Yargıtay, verdiği kararlarında; her iki tarafın veya yalnız işverenin kusurunun bulunmadığı hallerde, işverenin kusursuz sorumluluk çerçevesinde zararın tümünden sorumlu tutulması yerine, BK. m. 43/I doğrultusunda, hakkaniyet uyarınca tazminat miktarından indirim yapılması gerektiğini de kabul etmiştir. Ancak, kusursuz sorumluluk da, tehlikenin işyeri ve işin niteliği ile ilgili olmasıyla sınırlıdır¹⁵. Öte yandan illiyet ilişkisini kesen sebepler "mücbir sebep", "zarar görenin kusuru" ve "üçüncü şahsın kusuru" olarak, üç grupta toplanmaktadır. Mücbir sebep, sorumlu veya borçlunun faaliyet ve işletmesi dışında meydana gelen, genel bir davranış normunun veya borcun ihlaline mutlak olarak kaçınılmaz bir şekilde yol açan, öngörülmesi ve karşı konulması mümkün olmayan olağanüstü bir olaydır. Zarar görenin tam (%100) veya ağır kusuru da, illiyet ilişkisini kesen diğer bir sebeptir¹⁶. Üçüncü şahsın kusurunun illiyet ilişkisini kesebilmesi için, üçüncü şahsın kusurunun, davalının kusurunu arka plana itecek kadar daha ağır derecede olması gerekmektedir¹⁷.

Değinenen sebeplerle, olayda davalı işveren şirketin kusurlu olmadığı, zararın doğmasında kazazede işçi ile 3. şahısların kusurunun rol oynadığı belirlenmiş olduğundan, karşı oy yazısındaki görüşün aksine, kararda işverenin kusursuz sorumluluğu yoluna gidilmemiş olması; asansör kazası yönünden bir mücbir sebep veya kazazede işçinin %100 ya da ağır kusuru olmamakla birlikte, bilirkişi raporlarındaki kusur oranları dikkat alındığında, (kusursuz varsaydığımız) işverenin 3. şahsın ağır kusuru nedeniyle illiyet bağı kesilmiş olacağından, hakkında kusursuz sorumluluk ilkesinin uygulanmasına gidilmemiş olması da yerindedir.

III. SONUÇ:

İncelemeye çalıştığımız Hukuk Genel Kurulu kararı, esasen Yüksek Mahkeme'nin, yürütülen işin taşıdığı risk itibarıyla gerçekleşmesi olası yakın bir tehlikenin olması

Üçüncü şahsın kusurunun illiyet ilişkisini kesebilmesi için, üçüncü şahsın kusurunun, davalının kusurunu arka plana itecek kadar daha ağır derecede olması gerekmektedir.

(haber nedeniyle tehdit alan gazete çalışanı) gibi bazı istisna durumlar dışında, işvereni işyeri sınırları dışında iş sağlığı ve güvenliği önlemleri almakla yükümlü kılınmayan kararlarındaki istikrarlı uygulamanın bir devamı niteliğinde olup, kanımızca karara katılmak mümkündür. Aynı katılım kusursuz sorumluluk ilkeleri yönünden de, kusurlu sorumlulukta olduğu gibi üçüncü şahısların ağır kusurunun işveren açısından illiyetti keseceğine dair uygulama bakımından da geçerlidir. Buna karşın kararda davalı işverenin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verme yükümlülüğüne aykırı davranışının bir kusur olarak dikkate alınmamış olması, uygun değildir.

DİPNOTLAR

- 1 Sarper SÜZEK, İş Hukuku (Genel Esaslar-Bireysel İş Hukuku) İstanbul 2005, s. 325; aynı yazar, İş Güvenliği Hukuku, Ankara 1985, s. 224; Tankut CENTEL, İHU, SSK. m. 11, no. 1 incelemesi; Nuri ÇELİK, İş Hukuku Dersleri, İstanbul 2009, s. 170; Fevzi DEMİR, İş Hukuku ve Uygulaması, İzmir 2009, s. 177; Müjdat ŞAKAR, İş Kanunu Yorumu, Ankara 2008, s. 614; Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU, İş Hukuku 2008, s. 993; Öner EYRENCİ/Savaş TAŞKENT/Devrim ULUCAN, Bireysel İş Hukuku, İstanbul 2006, s. 224.
- 2 İlhan ULUSAN, Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından İşverenin İşçiyi Gözetme Borcu, İstanbul 1990, s. 1.
- 3 Bkz. ULUSAN, s. 20; Fikret EREN, Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Sorumluluğu, Ankara 1974, s. 36; Münir EKONOMİ, İş Hukuku C. I, Ferdi İş Hukuku, İstanbul 1984, s. 154. Gözetme borcu kavramının daha geniş bir anlamı için bkz. SÜZEK, İş Güvenliği, s. 177.
- 4 Kenan TUNÇOMAĞ, İş Kazasından Doğan İşveren Sorumluluğunun Özellikleri, İstanbul Barosu Dergisi, 1987/4-6, s. 218.
- 5 SÜZEK, İş Güvenliği, s. 179.
- 6 Y. 10. HD. 3.11.1987, 5204/5794 (Tekstil İşveren D., 1988/128, s. 19.).

- 7 Bkz. Y. 9. HD. 13.4.1970, 1495/3566 (Memduh YELEKÇİ, Notlu İzahlı İçtihatlı 1475 Sayılı Yeni İş Kanunu, Ankara 1973, s. 276); Y. 9. HD. 4.7.1985, 4294/7382 (Yasa Hukuk Dergisi, 1986/1, s. 106); Y. HGK, 24.1.1986, 1985/9-814, 1986/47 (<http://www.kazanci.com>).
- 8 Bkz. 21. HD. 11.7.2006, 2006/8173-907 (<http://www.kazanci.com>).
- 9 Amerika Birleşik Devletleri Virginia Yüksek Mahkemesi'nin bir kararına göre de, işverenin iş kazasından dolayı tazminat yükümlülüğü için, iş kazasının meydana geldiği yerin fiilen değil teorik olarak dahi işverenin kontrolünde olması yeterlidir. (Workers' Compensation Law: Review of the New Jersey Supreme Court 1997-1998 Term: <http://library.findlaw.com/1999/Jan/1/130427.html>).
- 10 SÜZEK, İş Hukuku, s. 318-319. Ayrıca bkz. Kemal OĞUZMAN, İş Kazası veya Meslek Hastalığından Doğan Zararlardan İşverenin Sorumluluğu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 34, Sayı: 1-4, s. 322 vd.
- 11 Fehim ÜÇİŞİK, İHU, İş K. M. 73, no. 3 incelemesi.
- 12 Haluk TANDOĞAN, Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, Ankara 1981, s. 7. Ayrıca bkz. EREN, s. 83.
- 13 TANDOĞAN, s. 7.
- 14 Baki ORHANER, Türk İş Hukuku Yargıtay Emsal Kararları, Ankara 1969, s. 223.
- 15 Y. 9. HD. 4.7.1985, 1985/4294-7382 (<http://www.kazanci.com>).
- 16 Fikret EREN, Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İlliyet Bağı Teorisi, Ankara 1975, s. 106, 173 vd.; SÜZEK, İş Hukuku, s. 327 vd.
- 17 Bkz. İsviçre Federal Mahkemesi Kararları Karl OFTINGER/Raymond PRETTE, Borçlar Kanununun Genel Kısımına İlişkin Federal Mahkeme İçtihatları (Çev: Kemal Dayınlı), Ankara 1990, s. 318 vd.